

הרב יוסף שליט

פרסום ברה"ר ללא רשות

ראשי הפרקים

- א. הצגת השאלה
- ב. אבדה מדעת
- ג. באור אבדה מדעת לשיטת הרמב"ם
- ד. דעת לאבד
- ה. דין המוציא זבלו
- ו. מהו השבח מפרסום?
- ז. קנס חכמים – הפקר או רשות לזכות?
- ח. מתי באה ההנאה מפרסום?
- ט. סיכום

א. הצגת השאלה

נשאלתי בתקופת בחירות בה תולים מודעות רבות ברה"ר ואף במקומות שאינם מיועדים לתליית מודעות. ואדם שהיה נצרך ל"יוטה" לגידור חצרו נטל את המודעות והשתמש בהם לצורכו. והסתפק אם היה הדבר מותר לו ליטול את המודעות מהרחוב לצורכו וכן אם צריך לאתר שעבר ונטלם לחזור ולתלותם ברה"ר?

ב. אבדה מדעת

מבואר בדברי המשנה בב"מ (כה,ב) שהמוצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכריז. והגמ' מבארת הדין במצב בו האשפה עשויה להיפנות לא יתכן שישנו חיוב ליטול הכלי ולהכריז. ומקשה הגמ' הרי אם זה עשוי להיפנות אבדה מדעת היא? ומדוע יצטרך המוצא להתזיר.

וא"כ אפשר לטעון שבכך שאדם תולה שלט ברשות הרבים במקום שברור שיגיעו עובדי הניקיון ויזרקו אותו לפח חשוב השלט כהפקר.

וכך פסק הטור¹ וז"ל "אבל אם מתחילה עשויה להפנות המטמין בה דבר אבדה מדעת היא והרי היא של מוצאה". ומבואר שכל מה שזורק אדם למקום שסופו לאיבוד הרי הוא הפקר. וא"כ הנחת שלט ברה"ר מאפשרת לכולם ליטול אותו שכן סופו לאיבוד.

אך אין הדבר פשוט שכן לעומת פסיקת הטור הנ"ל הרמב"ם (גזלה ואבדה טו, ז), פסק "מצא באשפה כלי מכוסה הרי זה לא יגע בו כמו שביארנו, ואם אשפה שאינה עשויה להתפנות היא ונמלך עליה לפנותה אף על פי שמצאו מכוסה נוטל ומכריז". ומדויק בדבריו שבאשפה העשויה להיפנות אינו חייב להכריז שכן זה "אבדה מדעת" אך אין החפץ הפקר אלא הדין הוא שלא ייגע בו.

ג. באור אבדה מדעת לשיטת הרמב"ם

ניתן היה לבאר דברי הרמב"ם מתוך דברי הריטב"א בב"מ שם שביאר מדוע המניח באשפה העשויה להיפנות חשוב לאבדה מדעת. וז"ל "ולאו למימר שאבדו בידים והפקירו שא"כ למה כסהו, אלא לומר דאיאוש מייאש מיניה ולא מצא מקום להצניעו ואמר אניחנו בכאן במקום כל דהו כנ"ל".

ועפ"י דברי הריטב"א מתבארים דברי הרמב"ם שאין רשות למוצא לקחת את החפץ אף שהונח במקום שעתיד להיפנות. ואע"פ שחשוב אבדה מדעת אין החפץ מופקר מפני שיש להסתפק שמא הניחו האדם שם מאחר שלא מצא מקום טוב יותר להניחו. ולכך אינו הפקר אך אין חובה להשיבו שכן בעליו נתיאשו ממנו.²

¹ וכדעת הטור מבואר בשיטת קדמונים מהר"י בן גיא ב"מ פרק ב שכתב "אבל באשפה העשויה ליפנות אבדה מדעת היא והרי היא שלו".

² ולפי ביאור זה כוונתו שבכך שנתיאש המטמין מן מהחפץ עדין אינו הפקר ומפני כך כיסהו אך הבעלים מחלו על חובת ההשבה. והנה בב"מ ל מבואר שרבי ישמעאל ברבי יוסי לא רצה לטעון עצים שהיו לא לפי כבודו ולכן קנה העצים מהאדם שביקש שיטענו לו ואח"כ הפקירם. ובתוס' ביארו שהפקירם כדי שלא יכשלו בהם בני אדם בלא תגזול. והקשו האחרונים למה היה צריך להפקיר הרי יכול פשוט להרשות לכל הרוצה להשתמש בממונו חוץ מהאדם שרצה לקחתם לפניו ואז לא יהיה חייב לטעון עליו! והנו"ב (אבה"ע קמא נט) חידש שכמו שלא מועיל הפקר שאינו לכל העולם כך לא יועיל זה שלא יקפיד שישתמשו אם אינה לכל העולם. ובאבנ"מ (כת, מט) הקשה הרי הפקר לכל העולם נלמד משמיטה שזה רק בהפקר. אך באי הקפדה מאיזה דין נצריך שיהיה לכל העולם: ולכן יישב שריב"י היה צריך להפקיר הממון משום שאם רק יתן רשות להשתמש אם אדם לא יטול את העצים אלא יזיק אותם עדיין יעבור באיסור גזל. אך צריך להבין מדוע יעבור המזיק באיסור גזל אם הבעלים אינו מקפיד על כך שיטלו את החפץ או יזיקו אותו? וכך הקשה בשיעורי רבי שמואל ב"מ שם. ותירך הגרש"ר שחשש ריב"י דלמא ימות ואז יפלו העצים לפני הירושם

לפי הסבר הריטב"א במקרה כשאלתנו היה אפשר לטעון שהשלט הופקר שכן תולה השלט הניח את השלט במקום בו הוא גלוי וברור שימצא ויזרק לאשפה ואם כן נעשה החפץ הפקר. וכך מדויק מלשון הריטב"א במקרה בו לא כיסה הכלי אכן הכלי נעשה הפקר. אך מסתבר יותר שגם לריטב"א אין הבעלים מפקירים את השלט ואף לא מתייאשים ממנו שכן רוצים להרוויח את הפרסום עד שילקח ע"י עובדי הניקיון.

ונראה לבאר בהסבר דברי הרמב"ם שהרמב"ם והטור נחלקו לשיטתם. שכן פסק הרמב"ם (גזילה יא,יא) "המאבד ממונו לדעת אין נזקקין לו, כיצד, הניח פרתו ברפת שאין לה דלת ולא קשרה והלך לו, השליך כיסו ברשות הרבים והלך לו וכל כיוצא בזה, הרי זה אבד ממונו לדעתו, ואף על פי שאסור לרואה דבר זה ליטול לעצמו אינו זקוק להחזיר שני אשר תאבד פרט למאבד ממונו לדעתו". ומבואר ברמב"ם שאף אם משליך כיסו ברשות הרבים ולא טומנו אין החפץ נעשה הפקר. וה"ה מצייין שהמקור לדברי הרמב"ם הם דין המטמין באשפה העשויה להיפנות.

אך הטור בסי' רסא אחר שהביא דברי הרמב"ם הנ"ל שאבדה מדעת אף שאין חובה להחזירה אינה של מוצאה והוסיף שכך גם כתב הרמ"ה חלק עליהם הטור וכתב "ואין נראה כן - דאבדה מדעת הוי הפקר". הב"י שם מישב דברי הרמב"ם מהשגת הטור "ומ"ש רבינו ואין נראה כן דאבדה מדעת הוי הפקר. לאו מילתא היא שבשביל שאינו חושש לפקח על נכסיו לא נאמר שהפקירה".

ומבואר שהטור לשיטתו פוסק שבכך שאין האדם מקפיד על ממונו חשוב שמפקירו ומותר לקודם לזכות בהם. ולכך כלי באשפה העשויה להיפנות וכן ארנק שבעליו זרקוהו ברשות הרבים חשוב הפקר. והרמב"ם גם הוא לשיטתו ואין אבדה מדעת חשובה הפקר כלל ונשארת ברשות הבעלים אלא שאין חובה להשיבה לו.

עיי"ש. ולפי דברינו בריטב"א שגם באדם שהניח חפץ במקום אבוד אסור לקחתו וכך פסק גם הרמב"ם אפשר שחשש ריב"י שאנשים יקחו העצים בלי לדעת שנתן רשות ובזה יתכוונו לגזול. ואע"פ שנתן רשות הם יצטרכו כפרה שכן מבואר בנוזר כג במי שהתכוון לאכול חזיר ועלה בידו טלה שזקוק לכפרה ולכך הפקיר לפני האנשים שהיו לפניו. ועצ"ע שכן כתב האור החיים בפרשת ויחי שלא היו אחי יוסף צריכים כפרה כלל אף שנתכוונו למוכרו הואיל ולמעשה היה "להחיות עם רב". וביארו האחרונים דבריו שבמצוה בין אדם לחברו לא צריך כפרה אף שנתכוון לעבירה? ולכאורה עוד צ"ע מדוע לא ביארו התוס' ש' ישמעאל הפקיר העצים כדי שלא יתחייב על ניזקם שכן הואיל ואינם לפי כבודו חשוב שמפקיר נזקיו אחר נפילת אונס שהוא פטור כמבואר בב"ק כט ונפסק בשו"ע תיא,ב.

והשו"ע (רסא,ד) פסק כלשון הרמב"ם שאסור למוצא לקחת אבדה שהיא מדעת הבעלים. והרמ"א חולק ש"א שאבדה מדעת היא הפקר כשיטת הטור. וא"כ לשאלתנו אפשר לטעון שהדבר יהיה תלוי במח' השו"ע והרמ"א הנ"ל.

ד. דעת לאבד

אך בגמ' ב"ב פז מובא דין אדם ששלח לחנווני צלוחית עם בנו הקטן ע"מ שימלא אותה בשמן ונטל החנווני את הצלוחית והחזירה לקטן ושברה הקטן חייב החנווני לשלם. ומקשה הגמ' הרי זה אבדה מדעת בכך שמסרה לקטן שכן עלול לשוברה ומדוע חייב לשלם. ומעמידה הגמ' שהחנווני נטל הצלוחית כדי למווד בה ולכך מתחייב כגזלן. ואם אבדה מדעת היא הפקר מה שייך לחייב החנווני כגזלן הרי נטל מן ההפקר? ולכך בקצות החושן רסא,א ובנתיבות שם א ביארו שבמקום שיש לאדם שימוש בכך שמאבד חפציו ודאי אינם נעשים הפקר. וראייתם מדברי הגמ' בב"ב פז שאף שהשולח ביד בנו הניח הצלוחית במקום שיכולה להאבד שם לא חשוב שהפקירה שכן עשה זאת לצורכו.

עוד מבואר בבית הלוי א,כד שאדם שמאבד ממונו למטרה מסוימת וודאי שלא נעשה הפקר. ומוכיח מהגמ' בב"ק קטז לגבי חמורו של רב ספרא שאע"פ שנתנו לארי לאכול לא נעשה הפקר משום שכוונתו היתה להשתמש כך בחמורו ולא להפקירו.

וא"כ נראה מדבריהם בנידון דידן לכו"ע לא יהיה השלט הפקר שכן וודאי לנו שהבעלים כלל לא נתרצה להפקיר ממונו אלא כוונתו שהשלט יעמוד ברה"ר עד שישלקוהו עובדי הניקיון של העירייה. וככל שישאר שם השלט יביטו בו עוד עוברים ושבים. וא"כ גם לשיטת הטור והרמ"א שפסק כמותו יהיה אסור לקחתו שכן כלל לא הופקר. וכדין צלוחית ביד הקטן.

ה. דין המוציא זבלו

אך יתכן שבמקרה של שאלתנו השלט יחשב כהפקר אף ללא כוונת הבעלים להפקירו.

הנה מבואר במשנה ב"ק ל שהמוציא תבנו וקשו לרה"ר חייב בנזק שיגרם מהם וכל הקודם לזכות בהם זכה. אך לגבי גלל שהוציאו לרה"ר מבואר במשנה שחייב המוציא בנזקו אך לא כתוב שהקודם לזכות זכה.

ובגמ' נחלקו רב וזעירי בגדר ההיתר שהתירה המשנה לזכות בתיבנו וקשו שהונחו ברה"ר רב סבר "שקנסו גופן משום שבחן" והתירו חכמים לזכות גם בגוף התבן. מאחר שהבעלים הוציאם לרה"ר במקום בו יוכל להזיק לאחרים קנסו את הבעלים. וזעירי סבר "לא קנסו גופן משום שבחן וההיתר לאחרים לזכות הוא רק במה שהושבת בפועל אך בקרן שהוציא הבעלים לא התירו חכמים לזכות. ומקשה הגמ' לדברי רב שקנסו גם את הגוף מהמשנה שכתבה "וההופך את הגלל לרה"ר והוזק בהן אחר חייב ואסור משום גזל" ומבואר שאסור לקחת הגלל אע"פ שהיה אסור לבעליו להניחו ברה"ר? ומתרצת הגמ': "אמר רב נחמן בר יצחק גלל קרמית דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו דבר שאין בו שבח לא קנסו". דהיינו רק בדבר שיש בו שבח קנסו חכמים שאפשר לקחתו ואין בו גזל אך בדבר שאין בו שבח אין היתר לרבים לקחתו.

הרמב"ם³ פסק כדעת רב שקנסו גופן משום שבחן. וכך בשו"ע תיד, א. ובסמ"ע שם ס"ק א ביאר שהסיבה שקנסו חכמים להפקיר את גוף החפץ "משום שבחו, כדי שלא יעברו ויוציאו לרשות הרבים להשביחו לעשות ממנו זבל". ומבואר שבמקום שיש לאדם שבח בכך שהוציא החפץ לרה"ר יש חשש גדול יותר שיעשה זאת ולכן הוצרכו חכמים לקנוס.

וא"כ יש לטעון שגם בשלט שנתלה ברה"ר יש שבח גדול בכך שאדם מוציאו לרה"ר שכן מצליח לפרסם ברבים את עצמו או מפלגתו וא"כ יש מקום לקנוס "גופן משום שבחן" ולפסוק שהשלט נעשה הפקר⁴ לכל.

ואף שניתן היה לטעון שאין שלט חשוב דבר שיש בו שבח שכן אין גופו של השלט משביח אלא ישנו רווח לאדם מכך שהרבים מביטים בשלט וא"כ חשוב כגלל שאין בו שבח ואין היתר לקחתו. אך נראה להוכיח שאין הדבר כך משום שמבואר בגמ' שרצו לתלות מח' רב וזעירי אם קנסו גם גוף החפץ או שרק קנסו בשבתו במחלוקת ר"מ וחכמים האם גובים שטר שיש בו ריבית שלר"מ לא גובה אף את הקרן ולחכמים גובה את הקרן ולא את הריבית. והנה הגמ' לא חילקה כנ"ל שהשבח בריבית אינו מגוף מעות המלוה אלא רווח חיזוני. ומכאן

³ הלכות נוקי ממון פרק יג הלכה יד וז"ל: "לא יוציא אדם תבנו וקשו לרשות הרבים כדי שידושו ויעשו לו זבל, ואם הוציא קנסו אותו חכמים שיהיו כהפקר וכל הקודם בהן זכה מעת שנידושו והשביחו, ואם קדם אדם וזכה בהן משעת הוצאה לרשות הרבים אין מוציאין מיזדו, ואף על פי שהן כהפקר אם הוזק בהן אדם או בהמה הרי זה המוציא חייב לשלם".

⁴ ובהמשך יתבאר אם נעשה לגמרי הפקר ע"י הקנס.

נראה שאין לחלק בכך ואף אם השבח אינו בגוף הדבר חשוב כיש בו שבח וראוי לקנוס ולהפקיר החפץ.

ו. מהו השבח מפרסום?

יש לעיין עוד מאיזו שעה חשוב שבא השבח. שכן מבואר בגמ' ל,ב שאף שקנסו חז"ל את המוציא חפץ לרה"ר כאשר יש בו שבח וגם התירו לזכות בגוף החפץ מסתפקת הגמ' האם קנסו מיד כשהוציא את החפץ לרה"ר או הקנס הוא רק לכשיגיע השבח ורק אז יהיה אפשר לזכות החפץ. ולמעשה נשאר הגמ' באיבעיא.

להלכה פסק הרמב"ם (נזקי ממון יג,ד) שמותר לתפוס הגוף רק כאשר מגיע השבח אך אם עבר ותפס אפי' לפני שבא השבח לא מוציאים ממנו מחמת הספק שקנסו מייד. וכן פסק השו"ע.

ובמה שפסק הרמב"ם שבדיעבד מועילה תפיסת החפץ גם לפני שבא השבח ישנו קושי בפסקי הרמב"ם שכן מבואר ברמב"ם (גזילה ד,ז) שלא מועילה שבועת שכירו ולקיטו של נגזל כדי להוציא ממון מיד הגזלן. ואע"פ שהגמ' שבועות מו: נשארה באיבעיא אם מועילה שבועת שכירו ולקיטו כמו שבועת הנגזל עצמו פסק הרמב"ם שלא מועילה. וביאר הרב המגיד שם שלא תועיל תפיסה של הנגזל למרות שהדין נשאר באיבעיא משום שזהו ספק בתקנה של חכמים ובמקום ספק תקנה לא מועילה תפיסה.

וא"כ קשה איך פסק הרמב"ם אצלנו שמועילה תפיסה של חפץ שהונח ברה"ר אף שעדין לא בא השבח הרי היתר הלקיחה הוא תקנת חכמים ובמקום ספק תקנה לא מועילה תפיסה?

ובנחל יצחק⁵ מתרץ שיטת הרמב"ם שיש הבדל בין התקנות שכן מבואר בגיטין לו,ב בדעת אביי שפרוזבול מהני רק בגלל ששביעית היא מדרבנן אך אם שביעית דאוי לא יועיל פרוזבול. וכ"כ הרמב"ם (שמיטה ט,ז).

וא"כ מבואר שאין הפקר בי"ד מועיל בשביל ליצור חוב לבעל הפרוזבול. וקי' דהפקר בי"ד הפקר ומדוע לא יוכל לגבות את החוב מדין הפקר בי"ד וכשיטת רש"י בגיטין שם?

⁵ סימן כה ביאור ספק תקנה אות ג.

ומבאר הנחל יצחק בזה כדברי רע"א⁶ (סי' רכא אות ו) שבכח ב"י"ד להפקיר בממון אך אין בכוחם לזכות אותו לאחר. וע"כ אף אם יתקנו פרוזבול מדין הפקר ב"י"ד לא יועיל להוציא הממון שכן אין הלווה חייב מאחר שהשמיטה שמטה אותו ואין לו זכות גביה מהתורה.

ולפי"ז מבאר שיטת הרמב"ם הנ"ל שדוקא בתקנת נגזל שצריך להוציא מיד הגזלן בב"י"ד לא מועילה התקנה מספק להתיר לו לתפוס שכן עד הגביה לא זוכה בממון. אך במקום בו התקנה היא להפקיר הממון ולא צריך לזכות אותו לאחר גם בספק תקנה מועילה תפיסה. ולכך מבואר פסק הרמב"ם שמועילה תפיסה של חפץ אף שעדין לא הגיעה השבח שכן התקנה היתה להפקיר ולא לזכות ובמקום שהתקנה להפקיר מועילה אף בספיקות.

ומדברי הנחל יצחק נראה יותר שגדר הקנס בדבר שמשביח הוא בכך שהפקירו חז"ל את החפץ ולא רק שיש בזה היתר זכיה לאחרים שכן אם זה היה היתר זכיה אז במקום ספק לא היתה מועילה תפיסה.

ז. קנס חכמים – הפקר או רשות לזכות?

וברשימות שיעורים לגר"י"ד סולוביצ'יק ב"ק שם חקר אם חכמים הפקירו החפץ או רק נתנו רשות לקחתו ונפק"מ אם קידש בו אישה ולענין דין לכם בדי' מינים ועוד, שאם הפקירו חז"ל את החפץ אז הזוכה בו קונה אותו ונעשה שלו אך אם זהו רק רשות לקיחה אז החפץ נשאר בבעלות המוציא רק שיש לזוכה היתר שימוש בו. ועיין שם שדייק בדעת הרמב"ם הנ"ל שכתב "אע"פ שהן הפקרו" שחשוב הפקר גמור ולא רק היתר לקחת. ולפי הנחל יצחק בדעת הרמב"ם חייבים לבאר שהפקירו החפץ לגמרי ולכן מועילה תפיסה מספק.

וא"כ במקרה ותפס אדם את השלט לא נוציא מידו ולא יצטרך להחזירו לרה"ר.

⁶ ועיין שם בתשובה שכ"כ הגר' שלמה איגר לאביו רע"א ורצה לתלות זאת במח' הראשונים. דהר"ן בגיטין עח סובר שמועיל קנין ד' אמות לדאוי' בגט לפי שהקנו לו את המקום. וא"כ מוכרח שמועיל מדאוי' גם להקנות לאחר. אך בדברי התוס' גיטין סד : ומדברי הרא"ש שם ובגיטין עח מבאר שהפקר ב"י"ד איו בכוחו לזכות ממון מדאוי' הואיל והלימוד מהפסוק הוא "יחרם כל רכוש" דהיינו הפקרת הממון אך לא מוזכר בפסוק שביד ב"י"ד הכח לזכות לאחר. ורע"א בתשו' רכב מוכיח מהרשב"א בגיטין לו, ב וכן מתוס' ב"ק יב, א שסוברים שב"י"ד יכולים גם לזכות לאחרים. וביש"ש יבמות פ"י סי' יט תולה זאת אם לומדים הדין שהפקר ב"י"ד הפקר מהפסוק של יחרם כל רכוש או מהנחלת א"י שמה אבות מנחילים מה שירצו אף ראשים מנחילים מה שירצו. וא"כ בכח ב"י"ד גם להקנות.

ח. מתי באה ההנאה מפרסום?

אך עדין צריך לבאר מאמתי בא השבח משלט פרסום שכן אם עדין לא בא השבח לכתחילה אי אפשר לתפוס כמבואר ברמב"ם ושו"ע.

והיה אפשר לטעון שהשבח בא רק מזמן שנוצרו למפרסם רווחים כגון חנות שמפרסמת השבח הוא מהזמן שנוספו לקוחות. וא"כ בפרסום בחירות הרווח יהיה רק לאחר יום הבחירות אך קודם לא חשוב שהגיע השבח וממילא לא יהיה אפשר לזכות בחפץ?

ולענ"ד נראה יותר שעצם הפרסום הוא ההנאה מהשלט והשבח מגיע מייד עם תליתו ברה"ר. וראיתי אולי להביא כדמות ראייה לזה מדברי המנחת שלמה א סי' מב שדן שם אם מותר להדליק נרות חנוכה משמן של שביעית שכן יש אחרונים (ובהם פאת השלחן רדב"ז פ"ה ה"ט, הגר"מ אריק באמרי יושר ח"א סי' ק, וכך בחזו"א שביעית) שאסרו משום איסור שריפה והפסד פירות שביעית. והגרשז"א חולק שם להתיר משום שהדלקת הנר חשובה השתמשות בשמן ולא הפסדו. וכתב שם וז"ל:

וכמו שמותר להדליק בשביל פרסומת הרבה נרות משמן של שביעית מסביב לחנותו כדי למשוך בכך את עיני הרואים ולפרסם בכך את בית מסחרו כיון שהוא דרך הדלקה וחשיב כנהנה כל הזמן מהאור, ואין מתחשבין כלל אם ההדלקה היא כדי לאכול ולקרוא לאור הנר או בשביל פרסומת, וכיון שכן מהיכ"ת נימא דפרסום בית מסחרו עדיף טפי מפרסומי ניסא של חנוכה.

ומבואר בדבריו שפרסום חשוב הנאה המותרת בשמן של שביעית. וברמב"ם (שביעית ה, ח) פסק וז"ל "להדלקת הנר כיצד, שמדליק את הנר בשמן שביעית עצמו... ולא יתן השמן לתוך המדורה אלא מדליקו בנר". וצריך ביאור בדבריו מדוע אסור לתת שמן במדורה ובמה שונה מה שמבעיר במדורה לעומת בערת הנר?

ובאו"ש שם מבאר שרק בנר מותר להבעיר משום שנהנה מאורו ושהנאתו וביעורו שווים אך במדורה אסור להבעיר השמן משום שאין הנאתה וביעורה שווים וזה דומה לדברי הגמ' בסוכה מ שאין מוסרין פירות שביעית למשרה ולכבוסה לפי שאין הנאתם וביעורם שווה שכן הנאתם היא אחר ביעורם ואין הנאה זו דומה לממה שמרה התורה "לאכלה".

וא"כ חייבים לבאר⁷ שהנאת פרסום חשובה הנאה מידיית משעת הפרסום ולא רק משעה שיש מכך רווח ממשי ולכן מותר להדליק שמן שביעית לפרסום אף שאסור להדליקו במדורה.

ט. סיכום

אדם המניח חפץ ברה"ר ואינו רשאי להניחו שם אין הדבר חשוב כהפקר לדעת הרמב"ם והשו"ע ולכן אין רשות ללוקחו. אך לדעת הטור והרמ"א אם הונח במקום שעתיד להילקח או להינזק חשוב כאבדה מדעת ובוי הפקר.

כאשר יש לאדם רווח מכך שהניח את חפצו ברה"ר אין הדבר חשוב אבדה מדעת שכן מעונין האדם שהחפץ ישאר במקומו ככל שישאר ואינו מפקירו.

במקום בו יש רווח לאדם מהנחת החפץ ברשות הרבים קנסו חכמים והתירו לקחת את גוף החפץ. אך זאת רק במקום בו כבר התחיל החפץ להשביח ואם עדין לא השביח זהו ספק בגמ' ובדיעבד אם נטל לא מוציאים מידו.

לגבי שלט ברה"ר לעני"ד נראה שחשוב כדבר שיש בו שבת והשבח ממנו מתחיל מייד וע"כ יהיה מותר לכל לזכות בו.

⁷ ועיין בדרך אמונה שביעית ה,ח ביאור הלכה ד"ה ולא יתן שהקשה על ביאור האור שמח מכך שנראה מדברי התוספתא שביעית ה,י שרבי יוסי מודה לאיסור הדלקת שמן במדורה. והרי ר' יוסי בסוכה מ חולק ולא מצריך הנאתו וביעורו שיה שכן מתיר משרה וכביסה? וא"כ מוכח שהטעם לאיסור ההדלקה במדורה הוא מטעם אחר. ורוצה לחדש שם שאיסור נתינה למדורה הוא משום שנראה כמפסיד פירות שביעית וזה איסור דרבנן. אך בעניותי נראה לבאר דברי האור שמח, שכן מבואר בתוספתא שלפנינו "שמן של שביעית אין נותנין אותו לתוך המדורה ר' יוסי אומ' טובל בהן עץ (עפ"י הגר"א) ונותנו לתוך מדורה". והרב אברמסקי בחזון יחזקאל מבאר שלר' יוסי לא יתן השמן ישר במדורה לפי שאין זה דרך הנאתו אלא דרכו שטובלים בו העץ ואז שורפים במדורה. וא"כ לדעת ת"ק שאוסר אף לטבול בו העץ אפשר לבאר שזה משום שאין הנאתו וביעורו של השמן שיה. ולכך ר' יוסי לא חושש שכן שיטתו בגמ' בסוכה שלא צריך הנאתו וביעורו שיה.